

„behouden” zonder meer een verboden ding. Maar de Bijbel stelt het tot eisch, het een zoowel als het andere. De kerk (met haar schriftgeleerdheid) is een geloofstuk, niet ondanks, maar juist in haar empirische verschijning; was de kerk, die men „geloof” iets „gansch anders” dan de „empirische” kerk, dan zou het artikel van de kerk (het geloofsartikel n.l.) onttrokken zijn aan de „ergernis” en de „dwaasheid” des kruises; nu echter de Bijbel die twee verbindt, en ook Gods kerkvormende „daad” (in de historie) als vervulling predikt van Gods kerkdenkenden „raad” (in de eeuwigheid) valt ook de kerk juist in dezen samenhang der dingen onder de „ergernis” en de „dwaasheid”. En het is de ziekte van veel jongeren, dat zij haar slechts erkennen willen, mits ergernis en dwaasheid van het „kerk-geloof” worden weggenomen voor hun waarneming.

Laat men toch wat minder inconsequent zijn. Dezelfde jongeren, die om internationaal christendom en wereldorganisatie der kerk roepen, schijnen vaak niet te begrijpen, dat dit in de lijn van Barth consequent volgehouden denkbeelden hetzelfde moet zijn als het bouwen van een toren van Babel: een internationalisering van een „huis dezer wereld”, dat als zoodanig zich aan het leven opdringt; en wat zou het anders zijn in de oogen Gods dan een verchristelijkt satanshuis, een belialstuk? Barth's crisis-redenen voeren tenslotte wel op individualistische, niet op kosmische wegen: crisis-misjudingen, gelijk hij ze predikt, vormen geen heilbaan voor die gemeente, die Ps. 110 als heldenstoet ziet, geboren uit den schoot des dageraads. Ten tweede male: laat men zich niet in tegenstrijdigheden verwarren. Dezelfde jongeren, die vandaag eischen den „uitbouw” der belijdenis (nieuwe formuleringen, fixeeringen) dwepen, niet eens morgen, maar ook nog vandaag, met Barth, die alle fixatie wereldsch moet vinden, hoogmoed; met Barth, die alle grootheden ontledigt van elken eigen inhoud en ze degradeert tot bloote paradigmata voor de door hem aangewezen dialektische verhouding tusschen God en mensch, tijd en eeuwigheid, Jenseits en Diesseits. Dat er een blad is, „Woord en Geest”, waarvan de eene redacteur ach en wee roept over een kerkelijke gemeenschap, die nu heusch nog niet klaar is met nieuwe belijdenisformuleringen, en de andere redacteur de ideeën van Barth voor een deel toevalt, is toch geen verhindering, om uit eigen oogen te zien? Integendeel: dit tastbare gebrek aan eenheid is een dwangbevel om uit eigen oogen te zien.

Ten derden male: laat men niet zichzelf verloochenen bij den dag, bij het uur, bij het nummer van de krant, bij de conferentie. Vandaag is de „naïeve” christen in de mode en luidt het eenig parool als de kinderen worden. En, niet eens morgen, maar ook al weer vandaag, is de eisch: breng alles in de crisis; alsof dat niet heel erg „bewust” is; alle naïviteit vervloekt; en het kinderlijke wegneemt voor goed? Wanneer is een kind kind? Als het de overgeleverde, en als klaarblijkelijk aanvaarde geboden van vader zonder tegenspreken, zelfs zonder kritisch denken, gehoorzaamt, en letterlijk niets in de crisis brengt, maar de termen van vaders wet, waarnaar Hij wel „oordeelen” zal, in het hart draagt: een hebben en een houden.

In de crisis brengen... ach, het is best bedoeld; maar als deze leus vooropgezet wordt en zelf niet aan de openbaring (de Krisis!) getoetst wordt, dan stelt men ook weer zichzelf op den voorgrond: titanisme en hoogmoed! Ook ons uitleggingsbeginsel, ons verklaringsprincipe, moet aan de Schrift onderworpen zijn.

Willen de jongeren gereformeerd zijn, christen, laat hen dan critiseeren wat te critiseeren is, maar in elk geval den maatstaf bewaren: de wet en het Woord, uitgelegd volgens het in hen zelf meegegeven uitleggingsbeginsel. Filistijnen brengen soms in de crisis; maar de kinderen Israëls leeren de wet handhaven en vervullen daarin de tijden van Vorst Messias. (Zie „Uit de Schrift”). „In de crisis brengen” is vaak een euphemisme voor: vragen naar den bekenden weg; en dat is de zonde van filistijnen, en van kleine kinderen, die wel weten, wat er gezegd is door vader, maar het nog eens weer vragen (fraglich stellen), omdat ze heimelijk toch zoo graag wat anders wilden, dan hun geboden was, en als zoodanig wel bekend ook. Dit kinderspel is bij God verboden. Want „nabij u is het Woord, in uw mond en in uw hart”, zegt Mozes, als hij afscheid nemen gaat en zijn volk met zijn historie overziet. Dus is daar de „klaarblijkelijkheid” de doorzichtigheid, de bereikbaarheid, de horizontale bruikbaarheid der wet in Mozes' rede duidelijk en troostelijk uitgesproken.

En ook: dus moet men die „klaarblijkelijkheid” in de openbaring niet belachen. Mozes reeds heeft zich er op beroepen; hij kon geen afscheid van de wereld nemen, tot hij de „klaarblijkelijkheid”

in de openbaring had geconstateerd. En Paulus heeft van dit mozaïsch beroep op die klaarblijkelijkheid van het geopenbaarde woord een messiaansche advents-gedachte gemaakt; hij heeft heel de christologie er aan opgehangen.

Hoe zou 't ook anders? Wat de klaarblijkelijkheid beteekent voor het schriftgeworden Woord, dat is vervuld in het Vleeschgeworden Woord. Dit nu heeft onder ons niet maar geflikkerd, doch gewoond; het heeft een katheder bezet en ons God geëxegetiseerd.

K. S.

Verbetering. In het nr. van verleden week, bl. 380, kol. 1, regel 22 v. b., stond: verwantschap der geesten, teminste de sferen. Lees: der sferen.

K. S.

⁵ Dmt. 30:11, 12, Rom. 10:6-8, Matth. 26:53, Lucas 21:37, Joh. 1:18.

UIT DE SCHRIFT.

„In de crisis brengen”.

Ziet dan toe, indien zij (de koeien) den weg van haar landpale opgaan naar Beth-Semes, zoo heeft Hij ons dit groot kwaad gedaan. 1 Sam. 6:9.

Wisten de Filistijnen dan niet, dat de God van Israel hun dat groote kwaad had gedaan? Och, hun god, Dagon, was voor hem neergetuimd; en dat is de ergste catastrofe, die een priesterbetalend volk overkomen kan, laat staan, het hier vergaderd priesterecollegie. Bij dat evenement vallen blaren en muizen en pest in het niet.

Ja, ze wisten het wel. Die ark was hun tot een gericht, een crisis geworden. De God van die ark was hun tot het gericht, immers, de allesoverweldigende crisis geworden. Hij had Dagon verslagen; en die was tot nu toe de god geweest, waarin al hun crisisgevoelens en crisis-oordeels-overleggingen als het ware opgezogen en belichaamd waren. Zij weten het wel: indien er een god, een steller van crisis nog is, dan is Jahwe het, de God van Israel. Verder gaan dan tot Hem kunnen ze niet; over hem heendenken kunnen ze niet meer, — sinds ze gedwongen zijn, over Dagon heen te denken. Ze verklaren trouwens de crisis van Dagon's val in zijn eigen huis dadelijk als organische voortzetting van de crises, de wereldgerichten, die Israëls God in vroeger eeuw heeft uitgericht.

Ja, ze weten het wel.

Maar we willen zoo heel graag van die wetenschap af.

Die kost hun hun positie als priesters en profeten, als ze eerlijk willen zijn. Die belacht hun religie, hun „vrees”, hun eeredienst.

Ze willen er af.

En wat doen ze nu? Ze stellen hetgeen reeds geweten is, nog eens „in vraag”. Ze zullen nog een teeken vragen, ze zullen het geval nog eens in de crisis brengen. Een teeken moet er zijn: zoogende koeien, die zoo maar, zonder zweep en drijver, de ark brengen naar haar plaats. Dan zullen ze geloven.

Ze brengen op hun manier het geval in de crisis.

Die MANIER, o zeker, is HUN manier. En niet ieder wil hen daarin navolgen. De bedoeling was filistijnsch. Maar er kunnen er ook zijn, die Israëls wezen hebben in het hart, en die ook naar de wet van Israel willen leven, maar die desmettenin doen wat de filistijnen hier durven: vragen naar den bekenden weg, maar dat met een vroom gebaar, een gebed en een term van vreezen en beven: in de crisis brengen.

* *

En nu — de filistijnen brachten in de crisis, de ark en haar historie.

Toen gingen ze heen, vol statie, maar hadden zich veroordeeld. Het hun gegeven teeken was een oordeel voor hen.

Maar toen de ark bij Israel kwam, kwam zij en was zelf weer openbaring van crisis, van oordeel Gods. Zij sloeg dood en verwondde en verbrüzelde.

Maar Israel zweeg. Want die het zagen en geloofden, herinnerden zich het eens geschreven woord en het eens voor eenmaal gegeven bevel en ze kwamen van het teeken naar het Woord, en van den schrik naar de openbaring terug. Want niet de crisis is een geval, en een geval, ook het panische niet, is nooit een crisis, die van boven iets zegt; maar het Woord, zegt mijn God, het Woord hebben ze, en dat is hun genoeg, amen, spreekt de Heere der heirscharen.

En toen de ark onder Israel teruggekeerd was, waar de WETSROL was, toen kon later psalm 68 geboren worden: het lied bij de opvoering der ark; het lied van messiaansche strekking, het lied van hemelvaart.

In die hemelvaart is de wet der ark vervuld. Toen is gebleken, dat boven en beneden geen tegenstelling zijn, maar dat eeuwige vrede is tusschen hen geworden en al het oordeel is den Zoon gegeven; het goddelijke is, ook in de crisis, menscheeljk geworden. En dat heeft allemaal de ark gepredikt. Doch die het zien, dat zijn de filistijnen niet, doch slechts het Israel Gods.

Israëlieten en Filistijnen zijn beiden door „een oordeel”, een ark-crisis, opgeschrikt. Maar bij de Filistijnen ontbreekt de wet en het besef, de erkenning van de continuïteit van de openbaringsgeschiedenis. Toen bleven ze heidenen en werden het almeer. Doch Israel verstaat elke ark-crisis uit het Woord, gesproken over de ark. Toen kwam de Messias over Israëls landen. Hij was de crisis niet doch de zegen.

K. S.

LITERATUUR EN KUNST.

Gorters „Mei”.

In het vorige artikel, waarin we op de figuur van den pas gestorven dichter Herman Gorter de aandacht vestigden en op de geschiedenis, men kan haast wel zeggen de tragiek, van zijn dichterschap, lieten we de beschouwing van zijn voornaamste werk „Mei” ter zijde, om daaraan een afzonderlijk artikel te wijden. Want de „Mei”, het gedicht, dat thans in breeden kring de bewondering vindt die het bij zijn verschijnen oogste van de kunstenaars van '80, is, zooals we zeiden, het blijvende werk van dezen dichter, dat het bewijs van zijn kunstenaarschap over der tijden golving heendragen zal.

Echter is het niet onze bedoeling over „Mei” thans een „studie” te schrijven. Terecht heeft Kloos gezegd: „Mei is geen boek om er geleerds vertoogen over te houden”. We willen alleen maar trachten de hoofdlijnen van het gedicht aan te geven en iets van de literaire schoonheid ervan te doen zien. De ervaring leert, dat velen met zulk een, noem het elementaire, voorlichting gebaat kunnen zijn.

Enkele opmerkingen dienen daarbij vooraf te gaan.

Voorreest, dat de lezer van Gorters Mei niet verwachten moet, dat eenige voorlichting hem al zijn moeilijkheden verklaren zal. Het individuele van Gorters dichterschap, waarover we in het vorige artikel schreven, maakt meer dan een passage onverstaanbaar, zoowel wat de vorm, als wat 't verband tot 't geheel betreft. De „Mei” is een droom en daarom blijft veel van het gedicht vaag en fantastisch, door de ongewoonheid van rythme en bewoording nog te moeilijker te bereiken. Men moet in zekeren zin tot dit dichtwerk naderen als tot een sprookje, waarvan men doorgaans ook al de geleidingen niet verstaat, dat bekoort als licht-bladergeritsel, maar veelal moeilijk te detailleeren valt.

Ten tweede, dat men niet zoeken moet naar een regelmatig, logischen gang van het geheel, want die is niet te vinden. Er is in „Mei” heel vaak een plotselinge overgang van het een op het ander, zonder nawijsbaar verband, wijl de impressie, de indruk 't voornaamste element is en impressionisme niet een zaak is van het denkend verstand, maar van het zich overgevend gevoel. Veeleer is de „Mei” een klankensymphonie dan een gedachtenweergave, veelmeer een rijkdom van taalbeelding dan ideeënformuleering en men moet vaak alleen luisteren en niet willen ontleiden.

En eindelijk, wie het gedicht lezen wil, doe dat niet alsof het een verhaal is, dat „achterlekaar” genoten kan worden. Slechts bij zeer zorgvuldig (liefst overhuid) lezen, zoo, dat men zich kan bezinnen op wat er staat, gaat de schoonheid spreken van de vele, elkaar schier verdringende beelden en de massale vergelijkingen. Iemand — ik meen Kloos — heeft eens gezegd: „men mag tot deze schatkamer van schoonheid alleen schorvoetend naderen”, wat beteekent, dat er bij den lezer iets van overgave moet zijn of zeker geen haast.

Het gedicht bestaat uit drie „zangen”, waarvan de middelste de grootste is.

De eerste vertelt hoe op een schoonen avond in een kleine boot een meisje komt aandrijven op het strand, Mei, het kind van zon en maan.... „Dit kind was louter, niets dan lieflijkheid; zoo mooi, zoo zacht was ze, een rozeblad geblazen door den warmen boschwind....” Op een fort van zand, 's daags door kinderen gebouwd, gaat ze zitten en slaapt alspeedig in. Haar slaap wordt even gestoord door het voorbijtrekken van een rij donkere mannen, die, onder het weklagen van de zee Mei's gestorven zuster, April, wegdragen, maar dan rust ze weer voort tot de zon haar wekt.

Na de grootsche schildering van het ontwaken van 't licht, — een van de passages, die „Mei” maken tot ongeëvenaarde „muziek-in-woorden”, komt de beschrijving van Mei's tocht door het land, door de duinen, door de valleien en overal waar ze gaat, strooit ze bloemen.

..... viel bij haar schouders neer

Een vlucht gebloemde. En telkens wierp ze weer,
De lucht blies ze open. Als een goochelaar
Satijnen ballen gooit, die door elkaar
Omhoog gaan, dat het oog kleurbogen ziet —
Zoo vielen ook veel bloemen in den vliet;
Die nam ze mee en hechtte ze in den rand
Van landerijen, dat heel Holland brand
Vat van die vlammetjes. De schepezeilen
Worden met weidegureu gevuld, en mijlen
Ver wordt de bonte bloesem opgetast
Door wind op oofteboomen. Maar 't is geen last.

Men lette er op, hoe sterk-sprekend beeld hier gegeven wordt van de alom opbloeiende bloemenpracht in de lente en hoe in uitdrukkingen als „vat brand”, „wordt opgetast” de opulentie van het lenteschoon verrassend tot uiting komt. Gansch de tocht van Mei is een zegeltocht en de dichter, die haar volgt, ziet heel de wereld overglansd van blijheid en kleur, niet slechts het duin en het bosch, de zee en den hemel, de akker en de weide, maar ook het alledaagsche leven en den mensch.

K. S.

De Mei, verhouding over de land („go neer”), ov die uit sch zelfs in d het ijer. buurten v alles sch wonder.

Dit nu „Mei”, 't l schilderij weelde, e landschap zichzelf dat alles steld, in rhythm, men niet heidsbeeld aldus Kloos abstractie poëzie zelf.

Evenwel die van d ting van d stonds de kelijkheid. in 't gras, zonnekind, voorbereid trekt Mei maal zien Tot Mei e knil, vol l

den gan- En in de Raakten. Dat van Baretter De maar En scha. Dat zijn

De twee schap, rot die Mei c ze den vor stem en, t stem onie top den za Vroeger een god va wegjoeg v ldoena de der onster ontwaakte over hem zaam ver is geweest

Van

Dede

En nu l hij geheel zaming is van de id dan de re genoot, S door de l geworden:

Niets

Zijn l

Zij is

Die zi

Der v

Haar

Zij ge

Zielis

Er

Ne

Die

Zij

Me

Me

Zij is v

„het in zi

kosmos in

vinden, or

der verga

Verrukt

de blijheid

langend st

op hetzelfde

zit Mei ve

Hier str

gedachten

haar bloer

Nu ze ver

inhoud, is

¹ Martin Rade, Glaubenslehre, III. Vom Geist, 1927, 272. noot.

² Emil Pfennigsdorf, Das Problem des theologischen Denkens. Eine Einführung in die Fragen, Aufgaben und Methoden der gegenwärtigen Theologie, Leipzig Erlangen, Deichert, 1925, S. 222, vgl. 221, sqq.

³ Pfennigsdorf, 223.

op de figuur
an Gorter de
iedenis, men
zijn dichter-
in zijn voor-
daaraan een
te „Mei“, het
bewondering
gestte van de
zeiden, het
at het bewijs
ijden golving

over „Mei“
at heeft Kloos
geleerde ver-
alleen maar
dicht aan te
onheid ervan
velen met
ehing gebaat

ij vooraf te

ers Mei niet
ating hem al
individuele
ve in het vo-
lan een pas-
vorm, als wat
„Mei“ is een
gedicht vaag
van rythme
ereiken. Men
verk naderen
oorgans ook
oort als licht-
e detaillieren

n moet naar
het geheel,
n „Mei“ heel
et een op het
wyl de im-
lement is en
het denkend
vend gevoel
mphonie dan
rijkdom van
en men moet
ontleden.

wil, doe dat
chterelkaar“
er zorgvuldig
zich kan be-
heid spreken
ende beelden
— ik meen
mag tot deze
schoorvoetend
len lezer iets
n haast.

en“, waarvan

oonen avond
aandrijven op
en maan....
lijkheid; zoo
blad geblazen
een fort van
wi, gaat ze
slaap word
van een rij
eeklagen van
t, wegdragen
n haar wekt
het ontwaken
is, die „Mei“
-in-woorden“
dit door het
ien en overal

p ze weer,
elkaar

ziet —
liet:
rand
nd
llen
glen

geen last.

ad beeld hier
nde bloemen-
kkingen als:
palentie van
komt. Gansch
n de dichter,
erglans van
duin en het
en de weide,
den mensch.

De Mei, die de Lente brengt, toovert over alle verhoudingen de fonkeling van licht. Die zien we over de figuur van den boer, werkende op zijn land („goudvlokken sneeuwden op zijn werkpak neer“), over het dorpje in het dal, de kinderen, die uit school komen, den bouthakker in het bosch; zelfs in de zwarte smederij van den smid blinkt het ijzer onder de hamers, en over de achterbuurten van de stad sprankelt licht. 't Is alles, alles schoonheid, blijheid, tinteling van kleur, wonder.

Dit nu is allereerst de verdienste van Gorters „Mei“. 't Is een impressionistisch natuurdicht, een schildering van de lenteprijs en de scheppingsweelde, een klankencompositie, waarin „de Hollandse natuur en het Hollandsche duinlandschap zichzelf uitzingen“, zooals Frans Coenen zegt. En dat alles, ofschoon in ongewone dichtvorm gesteld, in onvolkomen rijmen en soms onzuivere rhythmie, is duidelijk en volkomen te verstaan, als men niet zoekt naar detailvoltooiing of werkelijkheidsbeeld, als men die verzen beschouwt, „niet“, aldus Kloos, „door reflectie gefatsoeneerd en door abstractie bijgehouden, maar als de essentie der poëzie zelf“.

Evenwel, — en we vinden dat bij vele dichters, die van de schoonheid zingen — door de genieting van deze schoonheid heen schemert toch aanstonds de weemoedige gedachte aan haar vergankelijkheid. Als Mei, „moogestrooid“ zich neervleit in 't gras, vindt ze daar de stroommif, die haar, zonnekind, van alles over het leven vertelt en haar voorbereidt op komende donkerheid. Maar spoedig trekt Mei weer verder, met den dichter, en andermaal zien we het lentelicht „dampen“ over 't land. Tot Mei eindelijk zich te slapen legt in een duinkuil, vol bloeiende erica.

..... De maan bezag
den ganschen nacht haar met een gouden lach.
En in de trillende schemering van het woud
Raakten twaalf kleine ridders telkens 't goud.
Dat van de maan door de zwarte takken brokkelt.
..... Ze droegen witte mantels, uit tricot
Baretten wit gestruisveerd, stapten zoo,
De maan glom in wapens, den heuvel op,
En schaarden in een kring zich op den top.
.....
Dat zijn de twaalf nachturen die daar staan.

De tweede zang verplaatst naar een ander landschap, rotsig bergland, waarover de zon opgaat, die Mei ontwaken doet. Ze herinnert zich, hoe ze den vorigen avond is ontroerd door een wondere stem en, terwijl ze daarover mijmert, hoort ze die stem opnieuw en ziet nu ook op den besneeuwden top den zanger zelf. Het is Balder, de jonge God. Vroeger woonde Balder in Wodans paleis, was een god van geluk en vreugde, die de hagelwolken wegjoeg van voor de zon en met zijn geliefde Idoena de blijde festijnen vierde in de feestzalen der onsterfelijkheid. Maar op een morgen, toen hij ontwaakte aan het strand der zee, was blindheid over hem gekomen. En met die blindheid is langzaam vervraagd de herinnering aan wat vroeger is geweest:

Henen is
Hengenis
Van lust en droefheid, die ik nimmer droeg.
Schemering
Binkeling
Deden verdampen herinnering.

En nu hij niet meer zien kan om zich heen, is hij geheel in zichzelf gaan zien; in zijn vereenzaming is hij verdiept geraakt in een beschouwen van de ideale wereld, veel hooger en schooner dan de reële wereld was, waarvan hij te voren genoot. Symbolisch wordt dat ideale voorgesteld door de muziek. De muziek is alles voor hem geworden:

..... Muziek heeft met alle dingen
Niets meer gemeen, en alle vreemde zinnen
Zijn blind voor haar.....
.....
Zij is de liefste, allerliefste; moeden
Die zich moe leefden aan het zien en snaken
Der volle wereld, drinken haar en raken
Haar soms met lippen, willen haar altijd —
Zij geeft van alles hun vergetelheid
Zielsleven is muziek.....

Er is niet één
Neen, neen, niet één
Die zoals ik haar woestenijen kent —
Zij is mijn kluis
Mijn vaderhuis
Mijn stad, mijn hemelent.

Zij is voor Balder, naar Dr de Moor schreef: „het in zich geconcentreerd zijn om den makrokosmos in den mikrokosmos der eigen ziel te vinden, onafhankelijk van de omringende wereld der vergankelijke dingen“.....

Verrukt luistert Mei naar Balders zang. Ze is al de blijheid van haar vreugdeleven vergeten. Verlangend strekt ze de armen naar hem uit — maar op hetzelfde oogenblik is hij verdwenen. En dan zit Mei verlaten „aan 't strand van eigen leed“.

Hier staan we voor een der meest eclatante gedachten van het werk. Zoolang Mei juichte om haar bloemen en kleuren, was blijheid haar deel. Nu ze verlangen gaat naar dieperen, geestelijken inhoud, is het met die onbevengde vreugde ge-

daan. Verlangen is in haar geboren, en daarmee is de smart in haar jonge leven gekomen. Perk in zijn „Iris“ behandelde diezelfde gedachte, die zoo geheel aansloot bij het pessimisme, dat allen Tachtigers eigen is. 't Is de symbolisering van het proces in de menschenziel, door Perk zoo schoon weergegeven in die enkele woorden van Iris:

Mij is gemeenzaam
Wie even eenzaam
Het leven verlangende slijft
En in zijn tranen
Zijn vreugde zag tanen.....

Mei moet Balder beminnen — en hij verdwijnt uit haar gezicht.

Nu volgt de lange reis, die zij onderneemt, om Balder te zoeken. Geholpen door Zon en Maan, haar ouders, trekt ze naar Wodans paleis, omhoog tot boven de wolken. Maar ze vindt hem in de godenzalen niet. Wel ervaart ze de smart van Vader Wodan om zijn verloren zoon. En dan gaat ze terug, naar de aarde. Overal voelt ze zijn nabijheid:

..... haar verlangen werd zoo groot, ze kon
al deze aardse dingen niet meer aanzien
van tranen en van liefde, en in waanzin
voelde ze hem in ieder ding.....
Ze liep door weiden en op heuvelen
ze liep op bergen en door wateren
overal was ze en zag zijn gelijk
In alles, maar hem niet.

Tot ineens ze hem vindt, in een vallei.
En dan wordt het bevredigd verlangen een hartstochtelijk nemen:

Ze nam en zwolg hem in, in hare oogen,
En sprong vooruit en greep hem en gedoogen
Wou ze niet, dat hij sprak, ze drukte hem
De lippen met de hare toe, hun stem werd
niet gehoord, heel lang, ze zat dichtbij
Tegen hem aan en boog zich en voorbij
Zijn borst, haar hals omhoog, stilde ze zoo
Haar dorst.....

Eindelijk belijdt ze het hem

Gij zijt geheel in mij en ik behoorde
u al zoo lang, ik weet niet meer wat is
Uw of mijn leven, uw gelukenis
Ben ik, gij mijn — wordt nu een kind geboren
Uit u en mij, dat zal ons toebehooren
Gelukkig, omdat wij beiden zijn
Elkanders liefde waard, ik uw, gij mijn.

Maar dan komt huiveringwekkend somber Balders antwoord

..... hard
als steenen woorden: Nooit, nooit, nooit.

Wat Mei wil is bestendiging en vermeerdering der vergankelijkheid en daarom moet Balder haar afwijzen: hij kent alleen de muziek der ziel:

Alles is beeld, is beeld van haar, en vroeg
of laat valt het ineen in stof, zij blijft,
Wat er ook om haar valt en henedrijft.
Wie dus zijn ziel is, is zichzelf een God.
Ik ben mijn ziel, ik ben de een'ge God.
Er is nu niets meer dat mijn blindheid heelt,
Mijn God, mijn ziel, naast haar bestaat geen beeld.
'k Word stil en niets bestaat meer dan mijn ziel,
Geen ding, geen woord en niets, dat mij ontviel.
Haar wil ik hebben, heb ik, en niemand
Dan zij, mag met mij wonen in dit land.

Toen stond hij op.....
Zij wist dat hij voor haar niet was en zinken
Begon ze langzaam, sneller, en zijn stem
Bleef in haar ooren, dat was al van hem.

In den derden zang, die nu volgt, vinden we Mei samen met den dichter. Deze zat in den nacht, peinzend aan den oever van een rivier, toen ineens Mei naast hem stond en begon te vertellen van haar smart.

..... toen zei ze mij
Wat ik al wist en zei ook rij aan rij
De Balderswoorden, godd'lijk, wonderbaar.

Zoo zitten ze tot de morgen komt. Dan gaan ze samen weer door de mooie, opwakende landen en zien het ontwakende leven. Dan ontmoeten ze ook weer de stroommif, die in den eersten zang Mei over komende donkerheid gesproken had. En zij zegt duidelijk, waarom Mei's droefheid komen moest:

Balder en Mei, dat was een schoone droom,
Als dat geworden was, dan konden loom
Wij allen nederzitten en wel sterven
Alle demonen: en wie dan beërven
De aarde zou..... maar dit is niet geweest
Zij zit daar weer alleen — even verweest
Als alle vrouwen zaten op de aarde,
Die hem eens hoorden.....

Het schoone, maar dat vergankelijk is, kan niet gehuwd worden aan de eeuwigheidsmuziek, het onvergankelijke van de Balderziel. Ware dat mogelijk gebleken, dan zou alles „vergoddelijk“ zijn, dan zouden niet meer de demonen, maar het op-erste schoon op de aarde heerschen. Nu is dat een illusie: de stroommif zegt het, maar 't blijkt ook als de dichter en Mei de slaaf binnenkomen, waar

een listervink (die) zat gekooit gevangen
En zwarte menschen liepen met verlangen
naar huis als moede beesten.....

En de zekerheid, dat nooit haar verlangen gestild worden kan, beteekent voor Mei de dood. Nadat ze den nacht heeft doorgebracht in het huis van den dichter, staande voor diens venster dat uitzicht geeft over de stad (dit gedeelte is zwaar in z'n fantasie en moeilijk te verstaan) komt het einde. Een prachtige dag is het:

Blauw was de hemel tusschen 't groene loof.
Het roerloos loof, de wind was stil en doof.

Mei staat in het ongerepte gras (de natuur rondom haar is heerlijk dan ooit) en luigt dan zachtens het hoofd:

En bleek en bleeker worden hare wangen
En flauw en flauwer werd ook het verlangen
Dat in de oogen brandt der sterveling.

.....
Ze duizelde en in die duizeling
werd ze zoo licht, een voor die uit den zwing
Der duive valt: ze daalde en viel niet:
Zoo valt een rietalm over in den vliet.

Dan neemt de maan het lichaam van haar gestorven dochter in de armen, de dichter legt het in een boot en aan het strand, waar Mei eens geland was, begraaft hij haar:

Ik groef een graf waar golven komen toe-
Dekken het zand en legde haar daar neer,
Daar over zand: de golven komen weer
En dalen weer met lachen of geschrei —
Daar ligt bedolven mijne kleine Mei.

Zoo is de inhoud van dit wondere gedicht „een teeder weefsel van levend beweeg, een ziel van muziek, die weesjuichend heeft over zijn eigene schoonheid“ (Kloos). In een overstelpend rijkdom van beelden herinnert het aan 't Homerische epos, in een weelde van woordklanken is het een „slingren van zilvren ringen van bedekkingen“ uit de eenzaamheid van den dichter, zooals Balder zingt in zijn onvergankelijk loflied op de muziek, is het een jubelzang op de schoonheid van het bloeiende leven.

En toch is het zwaar van tragiek wijl nitbeeldend het tragische van 't leven, maar ook van de dichterziel zelf.

Want de gedachte van het geheel is deze, zooals Frans Coenen haar aangeeft: De eeuwige durende actie van het leven (verpersoonlijkt in Mei) wordt bekoord door den zoeten zang van het naar binnen gekeerd bestaan (Balder). Mei zoekt Balder overal, vindt hem ook ten slotte, maar van een blijvende vereeniging kan geen sprake zijn, omdat een in schoonheid verdiept, een zuiver contemplatief leven onmogelijk is; de mensch wordt gedwongen tot activiteit om des bestaans wille.

En in de Balderfiguur is tevens aan het beeld van de dichterziel gestalte gegeven. Want — waar is het Frans Coenen, die het duidelijk maakt — Balder wordt voorgesteld als de zichzelf verwerklikende en het in zichzelf genoegzame tegenover de buiten zich scheppende andere goden. En Gorter nu is als Balder: ook hij heeft de actie binnen den eigen kring der persoonlijkheid willen houden. Maar hij moest ten slotte ondervinden dat zulks niet mogelijk is, omdat de levensdaad en de droom der dichterlijkheid niet te verzoenen tegenstrijdigheden zijn. In het conflict Balder—Mei is dus iets van zijn eigen strijd gegrepen, die, wel nog niet in die mate als later maar toch van meet aan, zijn leven moeilijk heeft gemaakt. Alzoo is er in dit gedicht óók de nitbeelding van het tragische in de dichterziel zelf. En die tragiek is in beide gevallen deze: de mensch smacht naar vrede, naar vereeniging in de eenheid der hoogste liefde en schoonheid, maar hij vindt die niet en daarom loopt dat verlangen uit op vereenzaming en droeven dood.

Verstaat men dit, dan is het ook duidelijk, dat, en hoever we als christenen afstaan van dezen zanger der schoonheid. Want deze gedachte is de belichaming van het pessimisme der Tachtigers, dat voortvloeit uit hun antireligieus denken. Het probleem der verzoening is hier zuiverder gesteld dan waar ook in de Tachtigerspoëzie, maar in de oplossing komt het niet verder, eindigt het ook aan de oevers van „de koele meren des doods“. En daartegenover is het de triomf van den Christen, dat hij de oplossing volkomen en voor eeuwig weet in het kruis van Christus. Voorts is „Mei“ in zijn jubel over de heerlijkheid der natuur, die tot een vergoddelijken van haar schoonheid voert, pantheïstisch. Heel sterk komt dat pantheïsme uit in Balders antwoord aan Mei, zoo, dat het geen nadere aanwijzing behoeft, hoe ook in dezen een groote afstand ons scheidt van den geest van dit wondervolle werk. En ten slotte is het in zijn vorm en conceptie, zijn taal en beeling hyper-individualistisch en ook daarin wordt het gedragen door een mentaliteit, die de onze niet is en nimmer kan zijn.

Indedaad „Mei“ is een „nieuwe lente en een nieuw geluid“ geweest en nog altijd glinstert er over de parel van literair schoon, ook voor dezen tijd, die een zooveel verder gevorderd seizoen is. Maar, dragend de kenmerken van zijn Tachtigersafkomst: pessimisme, pantheïsme, individualisme staan wij principieel tegenover den geest, dien het ademt en de gedachten, die het draagt.